

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De Forma, & methodo amplificationis. Ex Græcis Sophistis. Capvt VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

dāmus ob ingenij, quæ in iisdem elucet, sub-
litate, in grandi certè genere eloquentiæ
non ponimus, nec Lucianum Demostheni,
aut Lucilium Homero comparamus.

*Gravis ma-
teria sua
secum tra-
hit amplifi-
cationem.*

Quamobrem sic existimandum est, ad gra-
uem amplificationem requiri grandem ma-
teriam, vel re ipsa, vel hominum, apud quos
agimus, opinione. Tales sunt res diuinæ, &
cælestes, supra mentis nostræ intelligentiam
positæ. Nam omne ignotum pro magnifico est.
Item humanæ insolitæ, inusitatæ, maxima,
lata, illustres, mirabiles, vel contra diræ, a-
troces, funeste, calamitosæ, in quibus exagge-
randi triumphare solent oratores. Quanquā
in istis plus est sæpe felicitatis, quam indu-
stris, quod secum suam *ἀκρίβειαν*, ferant.

*Res medio-
res plus ar-
tū expetunt
dum ampli-
ficantur.*

Alia sunt, quæ nec ira magna sunt, nec ad
contemptam exilitatem accedunt, sed mediū
quendam locum obtinent; vel cum per se
magna sint, non tamen talia videntur audi-
toribus, in his amplificandis melius ars ora-
toris, & industria conspicitur. Et hæc quidem
de materia.

De Forma, & methodo amplificationis.

Ex Græcis Sophistis.

CAPVT VI.

IN hac amplificationis forma, & methodo
perferenda, præclari omnino artifices, nō
modò Græci, sed etiam Latini elaborarunt,
quorum hic discurrere, & comparare senten-
tias non erit alienum.

Aphthonius in loco communi præcepta
complexus est amplificationis, siquidem lo-
cus communis nihil aliud est, quam ipsamet
amplificatio, cum ab eodē auctore definiatur
*λόγος ἀνετηκτός τῶν προσόντων τῶν καλῶν, ἢ
κακῶν.* Oratio amplificationis bonorum, aut ali-
orum, quæ alicui inunt. Rem autem totam
amplificationis decem capitibus circumscri-
bit.

Primum est *ἐξ ἰαντίου*, à contrario, ut si fla-
gitium aliquod, aut scelus amplificetur, huic
Maiorum placita, & leges contrarias esse o-
stendas, quæ cum ex sanctissima disciplina, &
excellentiſſima sapientia sint profectæ, hoc
facinore dissoluantur: calcantur, infringun-
tur.

Itaque solenne est istis amplificatoribus
habere in ore, *maiores nostri*, tum veteres hi-
storias, & exempla arcescere, quæ sui sæculi
moribus, & corruptelis opponant.

Secundum est *ἰνδίκης*, expositio criminis,
quæ fit non simplici narratione, sed viua que-
dam, & vegeta descriptione, cui commodè
additur fermocinatio, ut si communis liber-
tatis, & legum oppressorem depingendo di-
cas.

Ille hæc secum; Mene igitur in hac Repu-
blica, in hoc infirmorum hominum cœtu, in
hac iuris æqualitate despectum, atque irrisum
precariam animam trahere? Mihi Fimbriam,
& Bambalionem, ex plebeia fece quisquillas,
leges dicere?

Me ad tam vilem famularum, tanquam pe-
cudem abijci non patiar, non sinam.

Nimis diu occurrentem pleno favore for-
tunam meis adibus extrudo, arripiam quod
offert imperium, leges patrias extra Indos, &
Garamantas relegabo: Fiam ego, fiam lex, &
Dominus omnium.

Hæc, inquam, ille cogitās, inexpiable par-
ricidium destinat Spartacus. Et cætera.

Tertium *ὀνυχίας*, comparatio minorum, ut
si hoc de delenda republica consilium, cum
simplici homicidio comparatur, & dicas per-
niciōsus homicida, sed vni duntaxat alicui
vitam eripit; At ille omnium iugulis suæ cru-
delitatis sicam intentauit.

Quartum *γνώμης* (quam Cicero voluntarium
facinus appellat) qua ostenditur, non ex causa
aut ex commotione homines in tantum sce-
lus erupisse, sed paratum esse, ac meditatam
facinus. Quamobrem eum, aut fortuna, aut
vehemens aliqua perturbatio, cæteros plerun-
que reos excusare soleat, hunc prouisa male-
ficiæ ratio grauioribus iudicij vinculis con-
stringit.

Quintam *παρὸντος* excursio, quæ fit, cum,
non tantum crimen, aut factum, de quo qua-
situs est exagitur, sed tota præterea rei vita
discurritur, quam veluti telam aliquam ne-
quitia, totam criminibus pertexit.

Sextum est *ἑλλείους ἰστορίας*, cum multorum
scelerum immanitate commemorata, nullus
misericordiæ locus relinquatur. Ut si dicas nō
esse, quod talis reus merentem & squalidam
uxorem, liberosque persusos lachrymis pro se
deprecatōres adhibeat, longè maiorem ratio-
nem habendam legum, quarum integritate
omnium salus, & incolumitas continetur.

Septi-

Septimum est *ῥόμιον*, ratio peita à legibus: Nam, ut viris fortibus, qui suis consilijs, & laboribus, patriæ libertatem asseruerint præclarissimos honores decerere: Ita parricidas, qui matris iura violare ausi sunt, æternis supplicijs viuos, mortuosque mactarunt.

Octauum *ῥιγόν*. Iustitiæ, & æquitatis lex postulat, ut pestis, quam in omnes bonos machinantur improbi, in eorum caput refundatur.

Nonum *ῥυμφορον*, vtiles erit reipub. hæc animaduersio, siquidem tam funestis capitibus sublatis, cæteri quietiores viuunt.

Decimum est *ῥαυρόν* facile est emergentem istam improbitatem in fomitem præfocare, hæc adultis postea viribus corroboratam stirpitibus euellere difficillimum erit.

Hæc ille non ignobilis sophista fermè percerfer, ex quibus amplificationes contexi possint, quæ & si comode dicuntur, nondum tamen plenam, & ex omni parte cumulatam, habere videntur rationem amplificationis.

Quam Methodum amplificandi Cicero præceptis consignauit.

CAPVT VII.

Non dissimilia sunt à Græcorum Rhetorum inuentis, quæ Marcus Tullius libro secundo ad Herennium copiosius est persequutus.

Loci (inquit) communes ex decem præceptis commodissimè sumuntur, ad augendi criminis causâ.

Primus locus sumitur ab autoritate, cum commemoramus, quantæ curæ ea res fuerit Dijs immortalibus, aut maioribus nostris, Regibus, ciuitatibus, nationibus, hominibus sapientissimis, senatui, qui locus tractari poterit ad imitationem exordij pro Domo.

Cum multa diuinitus à maioribus nostris inuenta, atque instituta sint, tum nihil præclarior, quam quod, &c. Res igitur præclarissimè constituta proponetur, quam is, de quo quaeritur conuellere conatus sit.

Quò vero maior erit testimoniorum, tum diuinorum, tum humanorū numerus, & grauior autoritas, eò illustrior confluet amplificatio.

Secundus locus est, cum consideramus, illæ res, de quibus criminamur, ad quos pertineant: vtrum ad omnes, quod atrocissimum est, an ad superiores, quod genus ij sunt, à quibus autoritatis locus communis sumitur, an ad pares, hoc est in eisdem partibus animi, corporis, fortunarum positos, an ad inferiores, qui omnibus his rebus antecelluntur. Sic illa grauitas rei exaggeratur ab eodem auctore.

(Quod si vilo tempore magna causa in Sacerdotum populi Romani iudicio, ac potestate versata est: hæc profectò tanta est, vobis reipub. dignitas omnium ciuium salus, vita, libertas, ara, foci, Dijs penates, bona fortuna, domicilia, vestra sapientiæ, fidei, potestatiue commissâ, creditaque esse videantur.

Tertius locus est, quo percunctamur, quid sit eueaturum, si omnibus idem concedatur, & ea re neglecta ostendemus, quid periculum, aut incommodorum consequatur. vt,

(Si C. Verres homo vita, atque factis, omnium iam opinione damnatus) absoluat, totam iudiciorum rationem conuelli, &c.

Quartus locus est, quo demonstratur si huic sit remissum, multos alacriores ad maleficia futuros quos adhuc expectatio iudicij remouatur.

Concinne tractat hunc locum pro Flacco. n. s. Damnatus est is, qui Catilina signa patriæ inferentem interemit: quid est causæ cur non is qui Catilinam ex vrbe repulit, pertimescat? &c. vbi ostendit Flacco damnato acerrimos fore improborum in bonos impetus.

Quintus locus est, per quem ostendimus, si semel aliter iudicatum sit, nullam rem fore, quæ incommodo mederi, aut erratum iudicium corrigere possit. Quo loco non incommodum erit vt cæterarum rerum comparatione, vt ostendamus alias res posse, aut verustate sedari, aut consilio corrigi: huius rei, aut leniendæ, aut corrigendæ, nullam rem adiumento futuram.

Vt, (Quoniam in foueam incidit obruat, si enim hinc emerferit, nullius supplicij crudelitas erit recusanda. Et, Hanc verò, quæ ad eorum libros, atque infantium puerorum incunabula pertinet, nisi hoc iudicio à vobis reiectis, & aspernamini, videte per Deos immortales, quem in locum Remp. peruenturam putatis, &c.